UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum Codicem Iustinianeum locupletißimus

... In Qvartvm Et Qvintvm Codicis Libr. Praelectiones / Additionibvs Philippi Decii ...

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

Constituta pecunia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95990

Visual Library

in duas partes: q2 primo loquitur in priuatis delictis principaliter, vel incidenter cōmiſſis purgandis per ciuile remedium. In. ſcda parte loquitur de publicis criminibus purgādis per criminale remedium. ſcda ibi. In publicis aūt. Itē prima pars glo. ſubdiuiditur principaliter in duas partes. quia prima loquitur in actionibus ex delicto, vel quaſi. ſecūda de actione ex 9ctu, vel quaſi. ſcda ibi, ſi aūt ſit ex 9ctu. Item prima ſubdiuiditur in duas. q2 prima loquitur de trāſmiſſione actiua, ſecunda de paſſiua. Secunda ibi. ſi. r. Scda ſubdiuiditur in duas: q2 prima tractat de trāſmiſſione in illo v̄ſi. ſi aūt ſit ex 9ctu, vſq; ibi, Item contra heredes. Secunda tractat de tranſmiſſione paſſiua, vſq; ad verſi. in publicis. non ſunt hic alia. Modo habes ſi pēdēte ap. moriť reus, qui fuit cōdēnatus, ⁊ appellauit: habet locū lex in pēdēte appellatiōe: Sed quid ſi reus fuit abſolutus, ⁊ appellauit actore, ⁊ appel. pendente deceſſit, nunquid heres rei pro quo fuit lata ſententia tenetur pro ſe app. dic quod idem eſt. vtrobique caſus eſt. ff. de iur. fiſ. l. Lucius.

¶ De conſtituta pecunia. Rubrica.

1 ☞ Mercator recipit a me in iſta ciuitate centum, ⁊ facit mihi dare nonagintaquinq; in ciuitate Florentie, an hoc ſit licitum?
2 Quid autem in tempore expreſſo, vel tacito. nu. 3.
4 Mercator ſi conſtituit ſe ſoluturum aliquid ſub pena, quando dicatur eſſe in mora?
5 Quid autem de loco? nu. 6.
7 Conſtitutum ſi factum eſt ex falſa cauſa, quam conſtituens confitetur eſſe veram, quid iuris?
8 Quid ſi prima cauſa elidatur poſt conſtitutum?
9 Conſtitutum, an poſſit fieri per nuntium generalem?
10 Diſcipulus contrahendo, vel conſtituendo, an obliget magiſtrū ſuū?
11 Inſtitores, an poſſint dominos obligare ad penam?
12 Litere mercatorum, an inducant obligationem? ⁊ nu. 13.
14 Libri mercatorum, an probent: ⁊ contra quem?
15 Conſtitutum ſub quali forma fieri poſſit?

¶ Quia aduocatus ſum artis mercantie: ideo ponam hic ſuper rubri. quandam ſummulā, que proprie reſpicit facta mercatorū, ipſi enim magis vtuntur iſta materia conſtituendi ſe ſoluturos pro ſeipſis, ⁊ alijs, quā aliqđ aliud genus. ⁊ iſtā materiā diuido in partes. vij. Nam primo querā circa res. ſcđo circa tp̄s certū cōuentionale. Item tacitū ⁊ legale. Itē circa cōdictionē. tertio circa locū. quarto circa cauſam. quinto circa perſonam. ſexto circa formā. ſeptimo ⁊ vltimo ſubdam quis proprie ſit
1 mercator. ¶ †Redeo ad primum, ⁊ quero, nūquid hoc ſit licitum,[a] vez
a ꝙ mercator a me recipit in iſta ciuitate. c. florenos, ⁊ occaſione cambij[b]
b facit mihi dare in ciuitate Neapoli nonagintaquinque? Breuiter dico
c quod ſic. hoc enim nō eſt vſura, ſed periculi pretium. [c] dummodo nō nimis excedat modū, ſed ſecundum generalem conſuetudinem mercatorum fiat: vt. ff. de nau. fe. l. periculi. ⁊ iuris fictione, dando mihi literas, vel conſtituens ſe ſoluendo Neapoli, non dicitur minus cōſtituiſſe re, ⁊
2 ſic iſta cambia ſunt licita vſq; ad congruum, vel parum ſupra. ¶ †Secundo quero circa tempus certum, ſcilicet an poſſit conſtituere pro non preſentibus decem ad annum? ⁊ videtur ꝙ ſic: vt extra de do. inter vi. ⁊ vxo. c. per veſtras. Contrariū eſt verum: q2 iſtud pretium temporis eſt vſura: vt. ff. eod. l. hactenus. §. fina. Non obſt. c. per veſtras. quia ibi ratione licite negotiationis pertinebant lucra, non ratione temporis.
3 ¶ †Tertio quero circa tacitum[d] tempus, quod eſt. x. dierum inter pre-
d ſentes. vt. l. promiſſor. ff. eod. inter abſentes autem arbitrio iudicis. vt l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obl. nunquid per lapſum triennij, iſte mercator, qui ſe conſtituit ſoluturum, immediate ſit in mora? ⁊ videtur ꝙ non. quia hoc eſt indultum in beneficium, ergo non conuertitur in
e odium. Contrarium no. gl.[e] ff. eo. l. ſi duo. §. fi. facit quod no. ff. ſol. mat.
4 l. ſi mora. ¶ †Quarto circa conditionem, quero, mercator conſtituit ſe ſoluturum fundum: ⁊ ſi non ſolueret, cōſtituit ſe ſoluturum. x. qualiter intelligitur ſi non ſolueret? Reſpond. primo ſi fuerit in mora ſoluendi: vt. ff. eod. l. ſi duo. §. fin. nunquid autem in conſtituto nudo pacto poſſit apponi pena? dicit ꝙ quantum ad penam non ſufficit nudum pactum, vt. ff. eod. l. Titius. ſi autem interuenit ſtipulatio: tunc enim fideiuſſor poteſt eſſe deteriore loco quam principalis propter moram: vt. ff. de eo
5 qđ certo loco. l. centum capue. ¶ †Modo venio[f] ad locum, ⁊ quandoq;
f locus ſine vlla determinatione profertur: ⁊ tunc ad ius commune refertur: vt. ff. e. l. ſi duo. ⁊ ideo ſi in iſta ciuitate ſit conſtitutum inter duos Senenſes, non poterit conſtituens hic conueniri, ſi iſti mercatores ſunt aduene: vt. ff. de iudic. l. heres abſens ⁊ not. in. l. iij. ff. de bo. aut. iud. poſ. per Dy. ſi autem eſſet promiſſor ibi reſidēs, vel cōuerſans, vel non cito diſceſſurus, poſſet conueniri: vt no. ff. eod. l. eum qui. §. j. hoc autem patere poteſt ex qualitate pſonarū: aut enim eſt appoſitus locus determinato modo, ⁊ iſte inſpicitur: vt. ff. de ſolu. l. quero. de verbo. obliga. l. qui Rome. §. Callimachus. de act. ⁊ oblig. l. traiectitie. §. de illo. aut eſt appoſitus locus in voluntate, vel electione creditoris: tunc eligere poteſt dummodo ibi inueniat debitorē: vt. ff. de po. l. Lucius. que eſt lex ad hoc
6 no. ¶ †Sed q̃ritur circa locum, ſi cōſtituo exiſtēs Rome, me ſoluturū Capue, vtrū creditor debeat ire Capuā, vel mittere ad recipiendū ſolutionē? ⁊ dic quod ſic. al's debitor nō eſt in mora. vt. ff. e. l. Itē illa. ⁊. l. Labeo. de nau. fe. ⁊ ideo ſuper hoc creditor debet fa
7 cere cōfici inſtr̄m. ¶ †Deinde venio ad cauſam. circa quam quero, quid ſi cōſtitutum eſt factum ex falſa cauſa, quā cōſtituens confiteť eſſe verā? Reſpon. falſa cauſa appoſita in antecedētia vel cōſequētia erroris. i. cōſtituti p errorē, nihil operatur, vnde cōtractus inualidus non cōfirmatur p cōfeſſionē erroneā. ff. eo. l. fin. Sed dubitať qđ ſi non per errorē, ſed ex certa ſciētia. Rn̄. Si quidem nulla precedit obligatio, vz vt donū: ſi autē precedit, ſz eliſa p exceptionē. agit ex veteri cau-
b ſa, non ex donatione, vel de cōſtituto q2 vr̄ exceptionē donare. i. ex cauſa donationis deſtruere, non rē. l. ꝙ ſi maritus. §. ſi quis. ⁊. l. hactenus. §. ſi
8 quis. ff. e. ¶ †Item circa cām, queritur an ſi poſt cōſtitutū prima cauſa elidatur, deſinat 9ſtitutū? Rn̄. aut iſta eliſio infert in obligatione veteri,
c ⁊ in conſtituto ⁊ elidit vtrunq;, puta pactum de non petendo. aut infert ſolum in veteri, ⁊ nō in noua, puta preſcriptio. ⁊ nō elidit conſtitutū: vt
9 ff. eo. l. Itē illa. §. qđ adijcitur. ¶ †Venio ad per-
g ſonam[g] ⁊ primo q̃ro de perſona nuntij, vtrū per generalē nuntiū poſſit cōtrahi cōſtitutū? Pone enī quod ita reperiť in quodā inſtrumento, facio talē meū nuntiū, cōſtituendo cū quadā perſona dans ei arbitriū loquēdi in perſona mea quicqđ
d vult. dicit Bar. ꝙ hoc mandatū non vz, quoniā de eſſe nuntij eſt, ꝙ habeat formā ſpecificā: cum ſit pica ⁊ organū: vt. l. multū. ſi quis alteri vel ſibi. ⁊. ff. eo. l. ⁊ bz. ⁊ ibi. per Bar. ipſe idē innuit contrariū. ff. de fideiuſ. l. Luci9. ⁊ melius: q2 ſic ſe hz litera, vt nūtius. ⁊ ſufficiunt litere generales. ar.
e ff. de inſtito. l. cuicunq;. §. ſed ⁊ cū fullo. ꝙ intelli-
10 ge vt. j. dicā. ¶ †Itē circa perſonā q̃riť, vtrū diſcipulus cōtrahēdo, vel cōſtituēdo obliget magiſtrum ſuū? videmus tota die in diſcipulis ſutorū, qui portant pannū ad cameram: deinde pi-
f gnorant, ⁊ vendūt, nunquid tenetur magiſter camere? breuiter caſus eſt ꝙ diſcipulus vt diſcipulus, niſi habeat aliud mandatū, nō obligat dn̄m. Iſte eſt caſus no. in. l. cuicūq;. §. ſed ⁊ cū fullo. ſed tn̄ ſi patiente magiſtro cōſueuit negotiari in huiuſmodi apotheca per hoc cenſeť inſtitor: ⁊ teneť
11 magiſter. arg. ff. ꝙ cū eo. l. Titianus. ¶ †Quero circa perſonam, an huiuſmodi inſtitores poſſint
g obligare dn̄os ad penas? dic ꝙ ſic, ſi ſunt pene de natura contractus: ſecus ſi extra naturā. primū tn̄ fallit in officiali fiſci. qui nullam penā promittere poteſt, vt. l. ſi procur. in prin. de iure fiſci. vbi eſt text. not. ¶ Vnū enī adde circa officiales
h publicos, ꝙ nō p̄nt agnoſcere bonā fidē, ēt ſi habeāt arbitriū, niſi iſta bona fides ſit iuncta obligationi, vn̄ non poſſet ſoluere ex eq̄tate ſui capitis vnum nummū. argu. ff. de ſolu. l. ſi his cui. §. Flauius. ⁊ not. per Bart. in. l. j. §. hec verba. ff. ne
12 vis fiat ei. ⁊c. ¶ †Modo quero circa literas mer
h catorū,[h] an īducāt obligationē? dico ꝙ ſic, duo-
i bus concurrentibus[i] ſcilicet quod materia patiať, ⁊ quod loquatur diſpoſitiue. vt. ff. eo. l. Titius. ſecus ſi enūtiatiue: q2 tūc ꝓbāt. ſed nō obli-
h gāt: vt. ff. depoſiti. l. Publia. §. finali. ⁊ ideo in. l. Lucius. de inſtitu. non obligatur inſtitor. quia nihil promiſit: ſed ſolū confeſſus eſt, ⁊ iſte eſt verus intellect9 illius. l. ¶ Scđo circa hoc q̃ro, an mercator poſſit reuocare lr̄as anq̃ ſoluat? Sol.
i dic quod ſi ſunt diſpoſitiue, nō poſſunt reuoca-

in rubri. de popularibus actio. ⁊ Bartol. in. l. fi. de priua. deli. ⁊ Bald. in rub. j. qui accuſ. non poſ. ⁊ do. Ioan. in rubri. ff. de publi. iudi. allega. in. l. prima Andr. Barba.

a ¶ Licitū. No. an cambia ſint licita, adde Bald. in. l. ij. j. de vſu. rei iudi. in prin. ⁊ glo. ibi. Bald. in. l. iij. j. de exer. not. etiā in. c. In ciuitate. extra de vſu. ⁊ Salice. in auť. ad hec. j. de vſuris. in. xj. queſt. ⁊. d. Laurē. in tract. de vſu. in. ij. pte. xvj. q. cū ſe. ⁊ in. iij. pte. in. j. q. per Archi. xiiij. q. iij. c. j. gaſ. de cal. in cōſ. xj. ⁊ Moder. in. c. nauigāti. de vſu. ⁊ Bald. in diſpu. inci. Statuto cauetur ꝙ fenerator. in prin.

b ¶ Cambij. No. de literis cambij. an ſint vſurarie. vide glo. in. l. iij. j. de exerci. Andr. Barbat.

c ¶ Periculi pretiū. ⁊ pondera, q2 hodierni mercatores volunt pignus ⁊ volunt quod recipiēs cambium aſſumat in ſe periculum. Andr. Barbat.

d ¶ Tacitū. Dies tacita interpellat pro homine: vt. l. j. §. exactio. ⁊ ibi Bald. j. de rei vxo. actio.

e ¶ Not. glo. Iſtam gloſ. etiam ponderat Cy. ⁊ Bald. in l. fina. j. de iure dotium.

f ¶ Modo venio. Vide qđ no. Bal. in. l. j. j. de nundi. ⁊ que not. in. l. heres abſens. ff. de iudi. ⁊ in. ca. j. de milite vaſſallo qui cont. eſt. ad Bald. Andr. Barba.

g ¶ Perſonā. Vide Bal. idē tenentem in. l. multum. j. hic alleg.

h ¶ Mercatorum. An libri mercatorum probent, ⁊ an valeat cōſuetudo, quod ſtetur libris mercatorum. vide Bald. in. l. j. j. de confeſ. ⁊ in proem. Codi. And. Barbat.

h ¶ Mercatorum. Idem tenet Bald. in trac. de conſtit. in verſiculo modo quero.

i ¶ Concurrentibus. Vide Modernio. in. l. prima. in principio. de verborum obligationibus. pondera, quia debet diſtingui, aut illud interuallum eſt modici temporis. ⁊ tunc valet ſtipulatio: ſecus ſi longi, vt in. l. prima. §. j. de verbo. obliga. Andr. Barba.

a ¶ Forma. idem tenet Bald. in tra. de cõſt. ver. ſequitur forma. dixi poſt ⁊ mol. in. l. j. §. ſi quis ita. ff. de verb. obli. ita intellige illud qđ not. Bar. in. l. continuus. in prin. ff. de verbo. oblig.

b ¶ Sed cum nulla. Adde not. per Bartol. in. l. continuus. in princ. ff. de verborum obliga.

c ¶ Curabo. Tene iſtud menti quod ſi quis dicit conſtituo Titiũ p me ſoluturum, intelligitur faciã, ⁊ curabo, quod eſt not. Item dic ſi apponitur iuramẽtum. ita eſt gloſſ. iuncto text. in. c. ex literis. el. ij. ⁊ in. c. ſicut ex literis de ſponſa. ⁊ xxx. queſtio. iij. ca. nõ eſt. ⁊ xxxi. q. iiij. c. qui parentes. vbi ſi qs promittit ꝙ talis accipiet talẽ in vxorem: intelligitur ſe facturum ⁊ curaturũ, ſi accedat iuramentum. ⁊ ſi iuramentũ hʒ illam clauſulã, ſi nõ vʒ. ⁊ ſm̃ Mod. in l. ſtipulatio iſta. in princi. eſt nouũ. ſed certe ſi ponderetur text. in. c. ex literis ibi apponitur verbum facturũ ⁊ curaturum. vide eos ibi, ⁊ Angelũ vbi dat tales limitationes vltra iſtas. Et not. q: Sali. in l. q auté. §. j. hic alleg. dt ꝙ ſ Bar. eſt tex. in. l. eum qui. §. Iul. ff. hoc tit. ⁊ id dicit, ꝙ in facto ſic fuit, ꝙ promiſit ſe curaturũ. ⁊ ita procedat ibi gloſ. ⁊ ita tenet ibi Ray. de Forli. vt ibi refert Ang. tñ ipſe Angelus tranſit cum Barto. ⁊ vide do. Anto. in. c. ex literis. de ſponſa. vbi dicit, ꝙ de equitate canonica ſemper iuret acturũ ⁊ curaturũ. ⁊ vide Ab. ⁊. Moder. in. c. ex reſcripto. de iureiuran. vbi dicit per illã gloſ. fin. ꝙ promittẽs factũ alienum cum iuramẽto, intelligit ſe facturũ: etiam, quia ſi nõ valet ꝙ ago, tenetur. vt in. l. cum pater. §. filius matrem. de lega. ij. Et iſti moderniores apud miniſtros legiſtas dicunt ea que ſunt trita apud doctores ⁊ noua ⁊ inaudita. And. Barba.

d ¶ Mercatorem. Nota quod non dicitur mercator quis, ſi vnã mercantiam facit. vide tex. in. l. ſemper. §. negotiatores. ff. de iu. immu. ⁊ Mod. in. c. j. ad fi. de iud. And. Barb.
Adde iſtum in ſuo tra. De mercatore. Bar. ⁊ Alex. in conſtit. fforum. ⁊ in. l. iij. ff. de fur. ⁊ in. l. legatis ſeruis. ff. de lega. iij. ⁊ Angel. ⁊ Doct. in. l. fi. §. fi. ff. de execu. tuto.

e ¶ Fideiuſſit. Vide Cy. hic clare ⁊ Ray. Ang. ⁊ Imo. l. ſtipulatio iſta §. ſi quis ita. ff. de verb. oblig.

re, ſecus ſi ſunt litere mãdati: vt. ff. eodem. l. falſi.
13 ¶ † Deinde querit̃ de iſtis literis: tali dabitis plenã fidẽ, quid operẽtur? Bar. ponit. ff. de fideiuſ. l. Lucius. ¶ Interdũ dantur non ſolum litere, ſed ſigillũ. tũc dic ꝙ ſic dʒ intelligi: dabitis plenã: ſup. ⁊ bonã fidẽ. nõ eñ oẽ qđ loqtur credẽdũ eſt: ſʒ ſi ad bonã fidẽ ſpectat, id creditur. ſi ergo dt aliqd veriſimile, vel vtile mittẽti, credi põt ar. ff. cõmo. l. argentũ. ſi aũt pertinet ad ſpoliandum dñm. tunc nõ dʒ credi: vt. ff. mãdati. l. creditor. in fi. ⁊ facit. l. vlti. j. ꝙ cũ eo. iſte ergo lr̃e intelliguntur, dabitis bonã fidem. ſ. diſcreto modo.
14 ¶ † Modo hic quero de libris mercatorum, in quibus reperit̃ qđ ego debeo ab eo habere. x. que ſibi numeraui. quero, nũqd iſte liber probet ꝯtra mercatorẽ? Iſta qõ eſt duplex. nã vel iſte liber eſt codex rõnũ, ⁊ eſt quodãmodo liber autiẽticus. quia mercatores gerunt quaſi publicũ officiũ: vt not. in. l. quedã. in. §. nũmularios. ff. de edẽ. ⁊ tũc huic libro creditur, quaſi publice ſcripture, nam preſumitur de conſenſu alterius partis hec ſcriptura facta ab initio: vt. ff. de edẽ. l. ſi quis ex argentarijs. §. rõne. ⁊. §. ſeq. ⁊ ar. eius qđ no. in aut. de tabel. §. nos autẽ. ⁊ q: ita cõſueuit fieri. arg. j. de fideiuſ. l. fi. Si autẽ non eſt codex rõnũ: ſed eſt quoddã ſimplex memoriale: tũc adhuc dt Bart. idem tali rõne: q: hec ſcriptura ſemper loquitur: ⁊ ideo ſicut ſi viua vox loqueret̃ oĩ tẽpore, poſſet omni tẽpore aſſentiri viue voci: ita ⁊ ſcriptura. hanc rõnẽ ponit ipſe. ff. de don. l. nuda ratio. ⁊ vr̃ ratio multũ pulchra. tñ veritas eſt, ꝙ lʒ ſcriptura legis ſemp loquatur, ⁊ ſemp cõſentiat legitũ ſcriptura hoĩs, lʒ ſemp vigeat: nõ tñ homo ſemper conſentit. ſed cõſenſus attribuitur a principio. ⁊ ideo alius ex interuallo interueniens non poteſt iungi cũ primo: q: nõ eſt actus cõtinuus, vel quaſi continuus, qui requirit̃ in contrahendo. ⁊ no. j. de don. l. nec ignoras. ⁊ de ſacroſan. eccle. l. illud. ⁊. ff. de act. ⁊ obli. l. cõſenſu. ⁊ ideo iura inueniunt organa cõiungẽtia cõſenſum vtriuſq; partis. ſ. nuntiũ, vel epiſtolã. vt. ff. de don. cauſa mor. l. iter mortẽ. In qõne ergo ſua, dico ꝙ iſtud memoriale non plus operat̃ quã confeſſio facta ad obligationẽ corã teſtibus, parte abſente. Fallit in vſurario propter eius delictũ. vt in. c. j. de vſu. in clemen. ⁊ argu. l. quero. in fin. de edi. edic. ¶ Sequit̃ videre de preſentia, vtrũ equiparetur literis: ⁊ videt̃ qđ ſic. ſi fiat ſuo noĩe preſentie: aĩs nõ: vt. ff. qđ iuſſu. l. j. §. ſi ratũ.
15 ¶ † Seqt̃ videre de forma,[a] vbi ſcias, ꝙ ſi ſic dico pmittis mihi per ſtipulationẽ. x. ⁊ tu ex interuallo rñdes, nõ valet vt cõſtitutũ: vt. ff. e. l. j. §. j. Sed ſi nõ appoſuiſſem iſtud verbũ per ſtipulationẽ: ſed dixiſſem pmittis mihi, ⁊ tu dixiſti deliberabo cras: ⁊ in craſtinum tu reſpondes ꝙ ſic, iſtud eſt cõſtitutum, vel ſaltẽ pactũ nudũ: q: verba patiunt̃: ita intelligitur quod no. ff. de pac. l. Iuriſgẽ. §. ſed cum nulla.
b [b] quid dices de iſta forma conſtituo Titium pro me ſoluturum? videtur quod non valeat, q: promitto alium daturum: veritas eſt quod valet: quia quando adijcio ſeruãtiam eius ad quod ego teneor, ⁊ promitto alium daturum: intelligitur id eſt faciam ⁊ curabo[c] quod iſte dabit. text. eſt in. l. qui autem. §. j. ⁊ ibi per Bartol. ff. eod. titul.
16 ¶ † Vltimo quero, quis dicatur mercator? dic quod vna mercantia non facit mercatorem,[d] ſed profeſſio, ⁊ exercitium, qua ratione credo in ſimili quod ratione vnius actus non dicatur quis mercator proprie. vt not. plene. ff. de tributo. l. j. in glo. ⁊ ideo ſtatutum quod loquitur de ſcripturis mercatorum, non habet locum in negotiatione. ⁊ vide per Barto. de lega. iij. l. legatis ſeruis. ⁊ hoc ſit dictum per modum cuiuſdam ſummule. ⁊ hoc verum, niſi hanc vnicam mercantiam precedat profeſſio, ſeu matriculatio in matricula mercatorum, nam nomina dicta a profeſſione acquirũtur profitendo: nomina vero dicta a conſuetudine, ſeu ab actuum generalitate, acquiruntur vſu ⁊ exercitio, non per vnicum actum, vnde non dicitur quis aleator, licet ſemel ludat: nec peccator, licet ſemel delinquat: nec lector, licet ſemel legat, ⁊ idem in ſimilibus: ſed nomina que non denominantur reſpectu actuũ in genere, ſed reſpectu vnius actus: puta hoc nomen homicida, ⁊ adulter, etiam ex vno actu verificantur: vt ſicut habent eſſe formale in ſe, ita habent eſſe nominis. facit. l. iij. §. de epiſcop. audien. Bald.

¶ Lex prima.

SI pro alieno. ¶ Qui ſe pro alio conſtituit ſoluturum, obligat ſe ⁊ ſucceſſores ſuos. hoc. d. ¶ Not. quod in contractibus tranſitorijs ad heredem, tacite ineſt heredis mentio, ſecus in non tranſitorijs: vt legitur ⁊ not. ff. de peca. l. queſitum. §. fina. ⁊. ff. de verborum obliga. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. facit. ff. de proba. l. pactum. ¶ Sed quid ſi eſt queſtio de hereditate? Reſpon. per id quod legitur ⁊ no. ff. depoſiti. l. prima. §. apud Iul. ⁊. ff. de exceptio. doli. l. vlt. §. ex quadrante.

1 ☞ Conſtitutum perſonale tenet quo ad conſtituentem ⁊c.
2 Inperſonalitas vitiat.
3 Abſens nominatus conſentiendo, an obligetur?
4 Libellus imperſonalis, an concludat?

¶ Authentic.

SI quando quis. ¶ Iſta authen. eſt valde vtilis ⁊ notabilis. hoc intendit.
1 † pſonale ꝯſtitutũ tʒ quo ad cõſtituẽtẽ, ſi vnus eſt, in ſolidũ, ſi autẽ plures ſunt noĩati copulatiue, pro pte virili: ſi autẽ diſiunctiue, tunc etiam inſolidũ: ſed imperſonale conſtitutum non valet. hoc dicit nota. ¶ Nota quod refert vtrum in inſtrumento plures nominentur per copulam, aut, ⁊ tunc iſta copula tenetur partitiue viriliter, ſeu pro rata, aut per copulam ⁊, ⁊ illa dictio cuilibet inſolidum obligationem attribuit, ſi poteſt: ſi autem non poteſt in perſona vtriuſque, obligat inſolidum eum quem poteſt. facit de legatis. ij. l. ille aut ille. §. finali. ⁊ de duobus reis. l. reos. §. cum tabulis. ¶ Secundo not. quod non omnis nominatus in inſtrumento, eſt obligatus ex inſtrumento: ſed ille ſolus qui conſentit.
2 ¶ † Tertio no. quod imperſonalitas vitiat. Sed cõtra oppon. ⁊ videtur quod non vitiet. ff. de verborum obligatio. l. ſtipulatio. iſta. §. ſi quis ita. Solu. dicit Petr. quod aut eſt imperſonalitas ex parte creditoris: ⁊ nõ vitiat, ꝙ intelligitur ſibi proſpicere, ⁊ ita loquit̃ ꝯtrariũ: aut ex pte pmiſſoris, ⁊ tũc refert: aut eſt imperſonalitas in verbo diſpoſitiuo, aut in verbo executiuo: primo caſu non vʒ. vt hic: ⁊ hec eſt rõ: q: nõ intelligit̃ cõtra ſe loq. ar. ff. de pecu. le. l. ſi peculiũ. §. ſicut. Eſt eñ quaſi fatuus q cõtra ſe loquit̃: vt no. ſ. de pet. her. l. cogi. Si vero in verbo diſpoſitiuo eſt pſonalitas: in ꝟbo aũt executiuo eſt imperſonalitas, tũc q: in verbo diſpoſitiuo cõſiſtit effectus obligationis perfecte, eſt obligatio, ⁊ ideo impſonalitas ꝟbi executiui non vitiat. verbi gratia, promitto tibi. x. que tibi dabuntur, nam licet non dicam p quẽ dabunt̃, nihil ad ꝟbũ. q: executio ponit̃ in cõſequẽtiã obligationis: ⁊ ideo regulatur ab eo: vt. ff. ſi cer. pet. l. ſi. ⁊ ar. ff. de leg. j. l. quidam teſtõ. ⁊ ideo dicit hic Cy. qđ eſt notabile, ꝙ ſi in inſtrõ reperit̃,
e fideiuſſit[e] pro tali, nec cõtinetur quis fuit ſtipulator: ꝙ iſta imperſonalitas ex pte ſtipulatoris nõ vitiat, vnde in iudicijs is ad cuius officium pertinet, preſumit̃ ſtipulator p eo cuius intereſt. ſm Cy. p hoc. ff. de iure voc. l. eũ pro quo. Tene menti. ¶ Quero, nunqd in vltima voluntate impſonalitas vitiet? Breuiter dico ꝙ nõ. q: refert̃ tacite ad heredem vniuerſalẽ. Caſus eſt vnicus. ff. de le. j. l. ſi ſeruus. §. q margaritã. deinde tu vides differẽtiã in ꝟbo pſonali ⁊ impſonali. nec mirũ, q: ꝟbũ magis dat intellectũ orõni q̃ nomẽ, vt not. ff. de iure immu. l. ſemper. §. coloni.
3 ¶ † Sed reuoco hoc in dubiũ, nunqd ipſe abſens noĩatus cõſentiendo obligetur? vr̃ ꝙ nõ: q: nõ interuenit nũtius, vel epiſtola. vt no. ff. de act. ⁊ ob. l. ꝯſenſu. facit de ver. ob. l. inter ſtipulãtẽ. in prin. ⁊. l. cõtinuꝰ actus. cõtrariũ eſt verũ: q: lʒ nõ interuenerit nũtiꝰ, vel epiſtola, interuenit tñ qđ tantũdẽ valet. ſ. miniſter, qui noĩauit eũ, vnde cõualeſcit obligatio ex vi ratihabitionis: vt. l. j. §. ſi ratũ. ff. ꝙ iuſſu. ⁊ hoc tʒ hic Nic. de mat. Quod dico, ꝙ iſte erat miniſter, intellige pro rata, que ꝯtingit abſẽti: ſed pro rata ꝓpria eſt principalis, ⁊ id tenet̃. ſi enim eſſet ſimplex adminiſtrator, nõ vr̃ teneri. i. l. vl. ff. de iſtito. ¶ Dicit h Nic. de ma. q: ẽ ſpãle i cõſtituta pec. q: volũtariꝰ adminiſtrator nõ teneat̃ offõ finito: q: lex pſumit ꝙ nõ ad nouã obligationẽ cõſtituẽdã, ſed antiquã modificandã emanauit cõſtitutũ ab ipſo: ſecꝰ eſſet in alijs ꝯtribꝰ. vt. ff. de procu. l. pcurator qui

pro euictione. nuntium autē dicit ſimpliciter non teneri: vt.l.⁊ licet.ff.
eo.facit qđ no.ff.de nego.geſt.l.ſi pupilli.§.j. ¶ Ego dixi heri vobis qđ
d.l.vl.de inſti.loquitur in confitente,non in promittente: vbi diſtingue
aut confitēs erat adminiſtrator.⁊ ſic confeſſio ſua valuit ad probandū.
⁊ loquitur lex illa.aut non erat adminiſtrator: tunc quia confeſſio non
poterit operari circa probationem, operatur tantum conſtitutum.[a] iſte
eſt caſus vnicus arg.eiuſdem.l.quidam teſtamen.de leg.j.⁊ tene menti.
4 ¶ †Vltimo, nunquid libellus imperſonalis concludat: vide.ff.qđ vi
aut clā.l.competit.§.In ſumma.per Barto.⁊ an referat vtrum inſtru-
b mentum ſit in prima,vel ſecunda,vel tertia perſona.⁊ dic non referre.[b]
dummodo conſtet de prima: vt patet.ff.de accepti.l.⁊ vno.§.j.⁊ eſt text.
notab.in.c.dudum.de conuerſione coniuga.

1 ☞ Lex tollitur propter conſuetudinem.
2 Priuilegium antiquum non tollitur propter priuilegium nouum.
3 Statutum,quod contra apodiſſas mercatorum nihil poſſit opponi,eſt tolerabile.
4 Pecuniam habens habet omnem rem,quam vult habere.
5 Actiones perſonales omnes ⁊ perſecutorie ſunt perpetue.
6 Conſtitutum requirit quod precedat debitum.
7 Mercatores ⁊ artifices poſſunt facere inter ſe ſtatuta.
8 Conſules mercantie ſi iurant ſeruare ſtatuta: ſi non ſeruant, an ſint periuri?
9 Statutum quod contra ſcripturas mercatorum non poſſit opponi preſcriptio,an valeat?
10 Mercatores,an poſſint ſtatuere quod pater teneatur pro filio?
11 Matriculatus in diuerſis artibus apud quem conueniatur.

¶ Lex ſecunda.

Receptitia. ¶ In quacunq; re debita tenet conſtitutum,non in indebita. ¶ Item
actio de conſtituta durat.xxx.an.⁊ tranſmittitur hincinde.
Item ſtatuta artificum inter ſe ſunt valida.hoc dicit.nota.
¶ Diuiditur in quatuor partes.in prima ponit proemium.in ſecun-
da parte narrat quedam vitia,que intēdit corrigere.in tertia parte no-
uum ius ſtatuēdo corrigit predicta vitia,rationem aſſignans.in quar-
ta ⁊ vltima parte ponit quoddam pulchrum dictum a precedentibus
ſeparatum.Secunda ibi, cum igitur.tertia ibi,hac apertiſſima.quarta
1 ibi,his vero. ¶ †No.ꝙ propter deſuetudinē tollitur lex, nam natura in
action.nō eſt aliud,niſi quedā virtus attributa actioni a lege.ff.de pac.
l.ſi vnus.§.qđ ⁊ in ſpecie. ¶ Cōcluſa.i.reſcripta. ¶ Cōcluderet.i.taxa-
ret. ¶ In ſtipulationē.quicqd eſt ſtipulabile,eſt conſtituibile. ¶ Ibi oēs
perſonales.perſecutorie.penales enim pretorie finiuntur anno vtili: vt
l.ſi cum exceptione.§.q.ff.ꝙ me.cau.⁊ inſtit.de perpe.⁊ tem.ac.in princi.
inter pretorias ponit Bar.eas que deſcendunt ex ſtatuto communita-
tis,ſicut ſi deſcendunt ex ſtatuto epiſcopi,vel preſidis prouincie.ita po-
nit in.l.ij.§.fi.ff.pro emp.non tñ hec eſt bona ſimilitudo:q2 comes ma-
c gis aſſimilatur principi[c] in ſuo comitatu quam preſidi.⁊ ideo puto ꝙ
d eius ſtatutū ſit ius ciuile,non pretoriū.[d] Item id qđ dicit Bart.habet
locum in actionibus ciuilibus,⁊ non in accuſationibus.dic ꝙ ſemper
ſunt perpetue ex quacunq; lege,vel edicto deſcendant.vt.j.de fal.l.que
e rela.[e] ibi,minime defraudata. ¶ †No.ꝙ ratiōe noui priuilegij non tol-
2 litur antiquum.⁊ eſt tex.not.cū ſm hoc tacite ponit quartū vitiū,quod
erat in actione receptitia. Nam exigebatur conſtitutum. Sed ſi poſtea
apparebat indebitū,reſtituebatur.qđ vitium adhuc hodie eſt in vſura-
rio,quando interuenit iuramētū promiſſoris: vt not.ff.de condi.inde.l.
f Neratius.⁊ extra de iureiu.c.debitores.[f] ¶ †Item hoc vitium eſt to-
3 lerabile,ſi mercatores haberent ſuper hoc ſtatutum,ꝙ contra eorū apo-
g diſſas nihil poſſet opponi.[g] nam cum nō poſſit opponi,neceſſe eſt ſolui:
ſed ſi eſſet indebitū,repeteretur per condictionē indebiti, non obſtante
ſententia.⁊ eſt ratio quare non obſtat ſentētia: q2 in primo iudicio non
potuit diſcuti iſta negatiua.⁊ iſtud quod eſt indiſcuſſum,non intelligit
ſententialiter terminatū.quod tene menti. ¶ Et neminem.tacite rñdet
obiectioni ſeu rationi in contrarium, que fiebat ex vi vocabuli. Sed ⁊
4 poſſibile. ¶ †Not.ꝙ qui habet pecuniā, habet omnem rem quam vult
habere.Ariſtoteles dicit, ꝙ nummus eſt fideiuſſor future neceſſitatis.
vnde dicit text.⁊ gloſſ.quod pecunia eſt vita hominis.ſupra,de aduo.
di.iudiciorum.l.aduocati. Ibi vana nominum vocabula, non dicit o-
mnia vocabula, vana: quia mentiretur.ſed dicit quedam vana. ideſt in
5 quibus non cōſiſtit ius rationis ⁊ intellectus. ¶ †Indefenſe, id eſt fir-
miter.not.quod omnes perſonales actiones ⁊ perſecutorie ſunt perpe-
tue.Sed quare nō eſt ita in realibus? Rñdet Pet.ꝙ contra reales act.
preſcribit longo tēpore per accidens,non per ſe: nam quia preſcribitur
dominiū,idcirco pſcribitur actio, que ſine dñio non pōt eſſe ſcōm Pet.
6 Iſta eſt ratio gloſſatoris.j.de pig.l.vſucapio. ¶ †Scđo not.ꝙ cōſtitu-
tum requirit ꝙ precedat debitū.⁊ eſt ratio: quia omnis obligatio indi-
get naturali ⁊ ciuili ratione. Sed ſi nō precederet debitū, iſtud cōſtitu-
tū nudo pacto nō fundaret in naturali ⁊ ciuili rōne.ff.de act.⁊ oblig.l.j.
7 §.ſi id qđ. ¶ †Tertio no.ꝙ mercatores ⁊ alij artifices poſſunt facere h
h inter ſe ſtatuta.⁊ iſta ſtatuta ſunt cōfirmata a iure communi.⁊ ideo non
i eſt neceſſe ꝙ confirmentur[i] per legem municipalem: vt hic, ⁊ in aut.de
fideiu.§.fi.⁊ iſti duo text.ſunt multū notabiles.
¶ Dubitatur tamē vtrum ſtatutum mercato-
k rum valeat in alia curia[k] quam in curia merca-
torum.⁊ gl.determinat qđ non: q2 ipſi non poſ-
ſunt imponere legē alijs officialibus, preſertim
ſuperioribus: ſed huic rationi reſpondetur: quia
eorum ſtatutum eſt cōfirmatum a iure commu-
ni, vnde ius commune imponit legem, non ipſi
mercatores vt.l.j.§.omnia enim merito.de vete.
iur.enu.⁊ ideo dicunt doc.ꝙ iſta ſtatuta merca-
torum reſpiciunt actus eorum, vel fidem actorū
puta eſt ſtatutum quod mercator poſſit conue- c
niri ex nudo pacto, vel ꝙ ſcriptura priuata mer-
catoris faciat plenam fidem,nam iſtud ſtatutum
valet in quolibet foro,nedum ſeculari,ſed etiam
epiſcopali: vt no.in.l.ex ea.ff.depo.niſi iſtud ſta-
tutum referret ſe ſolū ad proprios iudices: ver-
bi gratia: ſi ſtatutum mercatorū diceret ꝙ cōſu-
les mercatorum redderent ius ex nudo pacto:
vel ꝙ credāt dicto vnius legalis mercatoris: vel d
ꝙ non admittant exceptionē contra ſcripturam
mercatoris, tunc iſtud ſtatutum non ſeruaretur
in alio foro: q2 nō loquitur in alio foro. Si vero
ſtatutum reſpicit modum procedendi, puta eſt
ſtatutū eorū conſuetudine cōfirmatū ꝙ proceda-
tur de plano ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij. iſtud
ſtatutum non valet, niſi in eorum foro, vnde co-
ram poteſtate ſeruabit ordo iuris, ſm doctrinā
doctorū,in.l.cūctos populos.C.de ſum.trin.⁊ in
l.j.j.de emanci.libe.⁊ ideo ſtatutum deciſiuū cō-
cludēs iudici,non mutat ſuum forum,ſed ſi con-
cludit actioni, ſiue cauſe, vz vbiq; in decidendo
ſed non in ordinando iudicium, qđ tene menti.
8 ¶ †Sed dubitatur,nunquid conſules mercan-
tie qui iurant ſeruare ſtatuta mercantie,obligē- e
tur ad periuriū,ſi nō ſeruāt ſtatuta,que cōtinent
l idē qđ ius cōe.[l] ⁊ videt ꝙ nō: q2 iſta ſtatuta non
ſunt proprie ſtatuta: vt not.in.c.j.de cōſti.li.vj.in
glo.ord.tñ dic cōtra ꝑ tex.no.ff.ad muni.l.magi- f
9 ſtratus. ¶ †Quero nūquid vz ſtatutū, qđ cōtra
ſcripturas mercatorum non poſſit opponi exce-
ptio preſcriptionis? ⁊ videtur ꝙ nō: nam hoc nō
pōt fieri per pactū,ergo nec per ſtatutū: vt not.j.
de decre.decu.ſup rub.li.x.In ɔtriū,ꝙ hoc poſſit
fieri ꝑ pactū.ff.de edili.edic.l.ꝙ ſi nolit.§.ſi qd.
Bñ dico,ꝙ vz ſtatutū eorum: q2 pñt ſtatuere ali-
ter ꝙ̄ determinat ius cōe: ⁊ hoc per iſtū text.⁊ ad
arg.de pac.rñde, vt no.ff.de regu.iur.l.nec ex pre-
torio.⁊.d.l.qđ ſi nolit.§.ſi quid ita.non facit ad g
propoſitū,q2 ibi loquit in quadam preſcriptione
inducta in defectū probationis hoīs cui renūtia-
ri pōt: ſecus in ea que eſt inducta mero odio ne-
10 gligentis: vt.ff.de fideiu.ſi qs poſtq̄. ¶ †Quero h
nunquid poſſint ſtatuere qđ pater teneatur pro

a ¶ Conſtitutum. Ita etiam alleg. Bald.in.l.j.C.de pact.Non obl.l.pu
blia.in fin.ff.depon.q2 ibi loquitur in eo qui confitetur ſe recepiſſe.ideo
poterit operari ad inducendam probationem debiti contra ſe: quia ipſe
non alle.ſe habuiſſe pecuniam,ſed alium.⁊ vide etiam Bal.in.l.ſi quis
in conſcribendo.circa prin.C.de epiſ.⁊ cle.

b ¶ Nō referre. Nō refert an inſtrumētum ſit in prima, ſecunda, ⁊ tertia pſona.adde Imol. in. l. diuortio. in prin. ff. ſolu. ma.⁊ quod nota gloſſ.⁊ Bartol. in.l.pe.ad fin. j. de accuſa. ⁊ l.ſi ſic.§.ſi mihi.ff. de lega.j.

c ¶ Principi. Cōtrarium tenet glo. in.ca.j.ſi de inueſt. inter do. ⁊ vaſ.lis ori. in verbo obſeruetur. dixi poſt Imo.in.l.v.in pri. ff.de verbo. oblig.

d ¶ Pretoriū. No. quod comes in ſua prouincia aſſimilatur principi. ſic eius ſtatutum erit ius ciuile. contra tenet idem Bart. in rubri. j.qui admit.⁊ in.l.j.ad fin. ff.de bon.poſſ.⁊ in l. v. §. ſatis acceptio.de verbo.obliga. ⁊ ibi per do. meum. Andr.Barba.

e ¶ Querela. Aliter ſentit Bald.in l.omnes populi.ff. de iuſti.⁊ iure.

f ¶ Debitores. No. pro intellectu. ca. debitores.de iureiurā. vide eundem Bal.in.l.j.C.de cō di.inde.⁊ in. l.eos. §.j.j.de vſu.⁊ in.l. Alexādrum. C.de adulter. Andre. Barba.

g ¶ Opponi. Adde Baldum in.l.j.§.⁊ parui. ad finem.ff. qđ vi aut clam.

h ¶ Poſſunt facere. Not.de ſtatutis mercatorū ⁊ artificum,an requirant confirmationem.vide Bald.in.l.fi.C.de iuriſd.om.
iud.⁊ ſi confirmentur, an dicantur ſtatuta mercatorum,an confirmato-
rum? vide Bald.in.l.ex placito.j.de re.permu.⁊ hic adde Bald.in.l.
omnes populi.in verbo.ſed hic queritur an collegia.ff.de inſtitu.⁊ ibi
tractat an poſſint facere inter ſe ſtatuta contraria ſtatutis generalibus
ciuitatis.

i ¶ Confirmentur. Artifices poſſunt facere ſtatuta inter ſe, que non
egent confirmatione iuris municipalis.vide Bal.in.l.ex placito.de re.
permu.quomodo alleg.glo.hic.ſed idē Bal.in.l.fi.C.de iur.om.iu.tenet
quod requirunt confirmationem ſuperioris. Et vide Bal.in.l.omnes
populi.de iuſt.⁊ iure ⁊ ibi Bart. Andr.Barba.

k ¶ Curia. No.ad materiam.l.cunctos populos.Bal.in.l.omnes popu-
li.in verſicu.ſed hic queritur an collegia.ponit Cyn.hic,quem omnino
vide.⁊ verior opin.videtur,quod ſeruentur etiam in alia curia.per no.
per glo.in.l.ex ea.ff.de poſtu.⁊ vide text.⁊ gl.in.l.ij.j.quemad.teſt.aper.
⁊ Bald.omnino.j.de conſtitu.

l ¶ Idem quod ius commune. Adde Lu.Ro.ſin.ſuo.cccvi.inci.Iudex
iurat ſeruare ſtatu.vbi alleg.pro fin.ad hoc quod hic dicitur.text.in.l.
magiſtratus.per iſtum alle.ff.ad munici.ſecundum iſtum hic.

a filio[a] dic quod non, niſi patri filius mercator re-
b ferat queſtum[b]. vt.ff.de eden.l.pretor.§.ij.ꝛ eſt ratio, qꝛ iſtud ſtatutū eſt contra ius gentiū. Non ob.gloſ.que eſt in rub.de decretis decu.quia loquitur in ſtatuto ciuitatis, non vnius collegij. Item non poſſunt ſtatuere aliquid quod ſit naturaliter ꝛ euidenter iniuſtū.vt.l.ambitioſa.ff.de decre.ab ord.fa.ꝛ.no.j.que ſit lon.conſue.l.j. Item non poſſunt ſtatuere contra ius publicū totius ciuitatis.puta quod in depoſitione mercatorum non poſſit opponi exceptio banni. ad hoc facit qd no.ꝛ legitur.ff.dep.l.bona fides.§.j. Item nō poſſunt ſtatuere inter alias perſonas eis non ſubiectas, niſi ſubijciat ſe foro, ſubmittendo ſe, vel agendo, nam ſi agunt poſſunt ibidem reconueniri vi iuris communis: vt in aut.ꝛ conſequenter.j.de ſen.ꝛ interlo.om.iud.ꝛ.l.ſi idem cum eod.§.qd ſi mutue.ff.de iuri.om.
11 iudic. † Sed quid ſi aliquis eſt matriculatus[c]
c in diuerſis artibus? Reſpondeo reſpice artē ex qua conuenitur, nam ad iudicē illius artis pertinet: vt.ff.de lega.iij.l.legatis ſeruis.§.ſi vnus.ꝛ.ff.de trib.l.procurator.§.ſi plures. Si autem eſt negotium extra vtranqꝫ artem, ad neutrum pertinet cognitio.ſed ad forum commune poteſtatis recurrendū eſt.text.eſt no.ff.nau.cau.ſtab.l.iij.§.eodem modo. Sed pone, ſtatuto caueƭ
d quod contumax[d] habeatur pro confeſſo: quō intelligitur hoc? Reſpondeo per tertiam citationem, nec ſufficit vna pro tribus, propter magnum preiudicium, qd inde ſequitur: vt.ff.de iure fiſ.l.ſenatus.§.ꝙ ſi tribus. Et adde, ꝙ qñ
e ſententia[e] fertur ex contumacia, oportet qd in ſententia mentio fiat de cōtumacia.vt.ff.de iure fiſ.l.ij.§.quoties. Sciant enim predicti cōſules, ꝛ omnes officiales, ꝙ vnus officialis nō poteſt ſe intromittere de tempore alterius: vt.ff.de iure.fiſ.l.fiſcus.§.delatoris. Item ſciāt, qd pendente cognitione coram eis, non debent fulminare tenutas ſeu miſſionem in poſſeſſionem: vt.ff.de iur.fiſ.l.res.§.j.l.a diuo pio.§.ſi ſuper rebus.ff.de re iudi. Et quod ſi mercator decedit ſine herede, ipſi ſuccedunt ſibi in bonis, que habet ibi: non tamen in alijs.arg.opti.ff.de iure fiſ.l.diuus commodus.Bald.

Lex tertia.

Diui adriani. Beneficium diuiſionis, quod competit pluribus fideiuſſoribus, competit pluribus cōſtituentibus pro alio.ꝛ de ſimilibus idem eſt iudicium.hoc dicit. Nunquid iſtud ius diuiſionis poſſit opponi in executione ſententie, tractant.leg.doc.j.tit.j.l.exceptionem.ꝛ videtur caſus ad literam quod ſic. ff.de iur.fiſ.l.bona.§.fi.dicam in.dic.l.exceptionem. Extra queritur, conſtitui me ſoluturum illud quod erat relictū in teſtamento Titij, demum Titius teſtamentum reuocauit, an teneor? ꝛ dic ꝙ non: vt.ff.de ſolu.l.fin.ꝛ de leg.iij.l.cum quis decedens.in prin. Sed pone, mercator debebat mihi.x.hec.x.me mandāte promiſit alij, nunquid iſte mercator duret obligatus mihi? Reſpondeo non: vt.ff.de ſol.l.ſi debitor. ꝛ ibi videas.

De probationibus. Rubrica.

1 Probatio, qualiter diffiniatur? 3.
2 Notorium, quid ſit?
4 Preſumptio legis, duplex eſt.
5 Probatio omnis reducitur ad quinque modos, quos hic vide.
6 Probationis effectus, quis ꝛ qualis ſit?

Vt congruentius tractaret de ſpeciebus probationum, premiſit generalem titulum, circa quem quero, ſi eſt dare probationem in genere, que non ſit alicuius ſpeciei: ꝛ videtur ꝙ non: quia in rebus ſenſatis non eſt reperire aliquod genus ab omni ſpecie extractum: illud enim eſſet tanquam idea, que non cadit in mentem legiſtarum: vt nota per Cyn.§.de reb.cre.in rub.contrarium dico, ꝙ eſt reperire probationem que nullius eſt ſpeciei.ꝛ hoc quando eſt permixta probatio ex diuerſis ſpeciebus: puta ex vno teſte ꝛ iureiu.in defectū ꝓbatiōis, vel ex vno teſte ꝛ cōfeſſione extorta: ꝑ tormēta vel ex priuata ſcriptura corroborata per indicia. Cauſe enim que ex diuerſis ſpeciebus integrantur, nullam ſpēm afficiunt, tamen non ſunt ſub genere: vt.ff.ſi cer.pet.l.certi condictio.§.quoniam.ꝛ ideo ratione generis habebunt inter ſe ſimilitudinem, ſed non ratione ſpecierum: quapropter que non proſunt ſingula multa iuuant, propter ſimilitudinem ratione generis. Alias enim non adiuuarent ſe.vt not.in.l.j.in fin.ff.de vaca.munerum.ꝛ in.l.ij.§.j.ff.de excu.tu.ꝛ.j.eod.l.non epiſtolis, apparet ergo ꝙ generalis iſte tractatus eſt neceſſarius, non ſolum propter caſus deciſos, ſed etiam propter ipſam probationem, que reperitur in genere, qd eſt ſubtile.ꝛ qꝛ gloſa in iſto principio diffinit quid eſt probatio. Ego vlterius procedens, tractabo de probationibus diffinitiue diuiſiue, ꝛ oſtendendo quid opera-
1 tur effectiue. † Redeo igitur ad primum: ꝛ glo.diffinit probationem
f hoc modo: probatio[f], eſt rei dubie per argumenta oſtenſio.hanc diffinitionem reprehendūt Canoniſte, dicētes ꝙ argumentū proprie eſt artiſtarum, ꝛ legiſtarum, non teſtium, vel tabellionum.ꝛ hoc eſt quod lex dicit argumentatione cauſa deciditur: vt.ff.ad treb.l.qui filium.§.fin.i. per rationem diſputandi, que potius eſt indicium quam teſtimonium. alias omnes Juriſconſulti, qui tenuiſſent falſam opinionem, dicerentur falſi teſtes, quod eſt ridiculum.preterea glo.ponit iſtud verbum rei dubie: ſed certum eſt quod probatio per rei euidentiam eſt optima ꝛ ſuperlatiua probationum: quia illi ſunt veriſſimi ſermones, qui concor-
g dant rebus ſenſatis,[g] teſtibus Ariſtotele ꝛ Auerroe.ꝛ probatur.ff.finium regun.l.ſi irruptione.§.ad officium.vnde nulla legis virtus
h fuit excludere probationem per rei euidentiam,[h] vt not. Azo in ſumma.§.ad.l.aquil.preterea notorium eſt ſpecies probationis non rei dubie, ſed certiſſime, in cuius ſcientia non contingit aliquem ſapientem
2 dubitare: vt.j.de app.l.ciues ꝛ incole.in gloſſ. † Notorium[i] eſt quod
i ſine rubore negari non pōt, vt extra de coba.cle.ꝛ mul.c.veſtra,[k] qua
k propter Canoniſte diffiniunt aliter, de quo vide per eos extra eodem
3 rub. † Probatio ſecundum Nic.de ma.ſic diffinitur.probatio, eſt extrinſeca demonſtratio rei dubie per modos a iure ſtatutos.que diffinitio morbum patitur.primo, qꝛ dicit extrinſeca.nam extrinſeca que ſumitur ab ipſius rei natura, ꝛ facti euidentia, optima probatio eſt.ergo
l mala eſt ſua diffinitio.dic ergo quod probatio, eſt fides veri legiti-
m modis ꝛ temporibus facta cauſe cognitori, ideo dico veri[m], quia falſi probatio proprie nō eſt ꝓbatio: ꝛ ꝓprie probatio dicit a probe aduerbio ſecundū Plac.ꝛ gl. Semiprobatio aūt eſt quaſi fides veri, ꝑ legiti-
4 mos tramites ſemiplene cōcludēs. † Preſumptio[n] autem legis eſt
n duplex: vna ſubmiſſa per ſtatutū.i.qd lex preſumēdo ſtatuit, alia ſimplex ſine ſtatuto: prima ſic diffinitur.preſumptio, eſt animi legiſlatoris applicatio ad veriſimile confirmata ſanctione. Secunda ſic diffinitur. preſumptio, eſt animi legiſlatoris ad veriſimile applicatio, onus probandi transferens: vt.j.eo.l.ſiue poſſidetis. Preſumptio aūt hominis, eſt duplex.ſ.vehemēs, ſiue maior: ꝛ non vehemēs ſiue minor.prima ſic diffinitur: preſumptio, eſt vehemens applicatio animi boni viri ad valde veriſimile: vt extra de ſuc.ab inteſt.c.fi. Scda ſic diffinit.preſumptio, eſt inclinatio animi boni viri ad eliciendum alterum extremorum
o ex intellectu, proueniens ex coniectura nobili. Indicium[o] vero eſt minima preſumptio hominis boni, ſeu diſtans argumentum a ſpecie probationis.ꝛ valet indicium, ſi ponitur in conſequentia alterius
p probationis, non ſi per ſe argu.ff.de proba.l.cum probatio. Fama[p] vero eſt dictum gentium, ſiue dictum vulgare, a vocibus populi tractum.

a Pro filio. Vide Bald.in.l.j.§ ne ſi.pro pa.ꝛ plenius per Sal.hic.

b Queſtū. Not. non valere ſtatutum, quod pater teneat pro filio exercente mercantiam, niſi filius referat queſtum patri: vꝫ tamen ꝙ pater teneatur ſoluere pro condemnatione. vt eſt gl.fin.in ru.j.de decu.lib.x. licet non teneatur pena.l.corne.xxiij.q.v.c.cum homo.vide Bald.in.l. ſi qua pena.ff.de his q ſunt ſui vel ali.iu. An.Barb.

c Matriculatus. Sequit ſimpliciter Lu.ro.in.d.l.ij.in princi.ff.de verbo.oblig.ꝛ vide etiam Bald.in.l.fi.§.de iur.om.iudi.

d Cōtumax. Vide Ange.in conſil. cxcv. vbi dicit qd ſtatutū faciēs mētionē de contu.intelligitur de vero tantum.

e Sētētia. Adde Bald.in.l.pe.j.de fideicomiſ.liber.

f Probatio Vide Paul.de lia.in rub.extra.eod.in antiquis.

g Senſatis. Not. etiam veriſſimos ſermones equiparari rebus ſenſatis.vide Bal.in.l.j.C.de ſer.fu.ꝛ in l.teſtiū.j.ti.j.remiſi ad Bald.j.eo.l.j.C.de ſer.fu.

h Euidētiā. Adde Bal.in.l.cōtra negantem.j.ad.l.aquil.

i Notoriū. Vide latiꝰ p Bal.in.l.ea qdem.j.de accuſa.

k Veſtra. Notoriū non pōt negari ſine rubore, lꝫ in notorio non ſit neceſſaria probatio. non tamē vitiatur proceſſus, ſi Judex requirit probationē, ꝛ iudiciarium ordinem obſeruandum. tex.eſt no.in.c.bone.el.ij.de ele.poteſt tamen pars apponere, quod non fiat probatio.ꝛ notatur ſingulariter in preal.c.quod in notorio non requiritur citatio.licet cōmuniter teneatur cōtra.ſed poteſt dici quod vbi factum eſt notorium, quod vera eſt defenſio: non requiritur citatio.alias ſecus.cap.ad noſtram.el.ij.de iureiur. And.Barb.

l Legitimis. Adde Bald.in.l.ea quidem.j.de accuſ.

m Veri. Pondera, qꝛ Cano.male reprehendūt Azonem: qꝛ Azo loquitur in plurali numero ꝛ ſic comprehendit plures probationes ſimul iunctas, quo caſu plene probant, vt eſt gloſſ.in.l.ij.in.§.j.ff.de excuſ.tu. ſed Cano.allegant contra eam.c.forus.de ver.ſigni.ꝛ ar.quod loquitur in ſing.numero, non in plurali. And.Barb.

n Preſumptio. Quid autem ſit preſump.ꝛ quotuplex.vide Bald.in l.ea quidem.in.j.col.j.de accuſa.ꝛ in.l.ſiue poſſidetis.j.eo.ꝛ Joan.cal.in rep.c.veſtra.de coba.cle.ꝛ mul.extra.ꝛ ibi etiam ponit quid ſit argu.indicium, ꝛ ſimilia.ꝛ etiam Bal.in.d.l.ea quidem.ſed que dicatur euidēs preſumptio, vide Bart.in trac.de queſtionibus. Alexan.

o Indicium. Vide per Bal.in.d.l.ea quidem.in.j.col.ꝛ.in.l.non hoc cum ſi.j.vnde cog.ꝛ ibi de indicio graui, ꝛ leui.ꝛ quod indicium graue equipolleat preſumptioni iur.ꝛ an ſit ſufficiens ad condemnationem. vide per Jo.cal.in.d.c.veſtra.in rep.de coba.cle.ꝛ mu.ſed quod dicatur indicium indubitatum.adde Bar.in trac.de.q. Alexan.

p Fama vero. De fama ꝛ rumore, ꝛ quod ſit plus, vide Bald.in.l.ea quidem.in.j.colū.j.de acc.ꝛ Jmol.in.l.fin.hic alleg.ꝛ Joan.cal.in rep.c.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN